

Islamitische omgangsvormen

De islam heeft zijn eigen unieke manieren. Deze manieren hebben betrekking op elk vlak van het leven. Het is overgeleverd dat enkele polytheïsten spottend en minachtend tegen Salman al-Farisi zeiden: “Jullie profeet leert jullie echt alles, zelfs hoe je, je behoefte moet doen.” Hierop zei Salman: “Dat klopt! De profeet verbiedt ons om richting de gebedsrichting te ontlasten of te urineren, of dat we met onze rechterhand ons achterwerk reinigen, of dat we de reiniging met minder dan drie stenen doen.”¹ Deze manieren zijn zowel voor de mannen als vrouwen. Deze twee vormen de maatschappij. De islam schrijft deze manieren voor om het goed gedrag van de moslim te voltooien. Tevens zorgen deze manieren ervoor dat mensen in harmonie met elkaar omgaan. Daarom zeiden sommige geleerden dat weinig daden met veel goede manieren beter zijn dan veel daden met weinig goede manieren. Veel mensen verwaarlozen deze goede manieren, omdat ze het belang ervan niet doorzien, terwijl de geliefde profeet altijd belangstelling heeft getoond aan de volmaaktheid van de moslim. Daarom adviseerde hij zijn metgezellen: **“Verfraai jullie kledij, verbeter jullie vervoermiddel, totdat jullie opzienbarend worden onder de mensen. Waarlijk, Allah houdt niet van walgelijke en obscene handelingen.”**² Een volmaakte moslim wordt dus in de samenleving herkend door de mensen dankzij zijn schoonheid, zuiverheid en fatsoenlijkheid.

De volgende manieren behoren tot de islamitische ethiek en omgangsvormen:

1. Als je ergens binnenkomt of verlaat, klap de deur niet gewelddadig dicht. Dit gaat in tegen de schoonheid en zachtheid van de islam. Doe de deur daarom rustig dicht. De geliefde profeet zei: **“Zachtmoedigheid is nergens aanwezig, behalve dan dat het versiert. Het is nergens afwezig, behalve dan dat het ontsiert.”**³
2. Als je ergens binnenkomt of verlaat, groet dan de moslims met de islamitische groet: *assalamu alaykum wa rahmatullahi wa barakatuhu*. Wijk niet af van deze groet door *hallo* of *goedemorgen* of *goedenavond* te gebruiken. Anders zal deze gewoonte van de geliefde profeet uitsterven welke het symbool van de islam is. De geliefde profeet zei: **“Als één van jullie aankomt bij een zitting, dan dient hij te groeten. Als hij wil weggaan, dan dient hij ook te groeten. De eerste is niet belangrijker dan de laatste.”**⁴
3. Als je thuis komt, laat degenen die thuis zijn van tevoren horen dat je er bent, opdat ze niet overvallen worden met jouw komst. Ook zodat je niet lijkt alsof je mensen wil betrappen of verdacht wil maken. Het is zowel in *al-ṣaḥīḥ* van Bukhari als in *al-ṣaḥīḥ* van Muslim overgeleverd dat de geliefde profeet verbood voor de mannen om hun huis spontaan in de nacht te betreden alsof ze hun gezin op heterdaad willen betrappen.

¹ Muslim ibn al-Hajjaj ibn Muslim, *al-ṣaḥīḥ*, kitāb al-ṭahāra bāb al-istiṭāba.

² Abu Dawud Sulayman ibn al-Ash'ath, *al-sunan*, kitāb al-libās bāb mā jā'a fi isbāl al-izār.

³ Muslim ibn al-Hajjaj ibn Muslim, *al-ṣaḥīḥ*, kitāb al-birr wa al-ṣila wa al-ādāb bāb faḍl al-rifq.

⁴ Abu 'Isa Muhammad al-Tirmidhi, *al-sunan*, kitāb al-isti'dhān wa al-ādāb bāb mā jā'a fi al-taslīm 'inda al-qiyām wa 'inda al-qu'ūd.

4. Als je gezinslid in een kamer zit, vraag dan eerst toestemming voordat je naar binnengaat. Het is overgeleverd dat een man aan de geliefde profeet vroeg of hij ook toestemming moet vragen bij binnenkomst van een kamer waar zijn moeder zit. Hierop antwoordde de geliefde profeet met 'ja'. Toen zei de man dat het zijn moeder is en dat hij samen met haar leeft in het huis. De geliefde profeet zei toen dat hij alsnog toestemming moet vragen. De man zei dat hij haar helpt en verzorgt. De geliefde profeet zei toen: **"Vraag eerst toestemming! Zou je haar naakt willen zien?"** De man zei 'niet'. Toen zei de profeet: **"Vraag dan eerst toestemming!"** Allah, de almachtige, openbaart ook in de Koran: **"En als de kinderen onder jullie de volwassenheid bereiken, laat hen dan om toestemming vragen zoals de ouderen onder hen. Zo maakt Allah Zijn tekenen voor jullie duidelijk. En Allah is alwetend, alwijs."**⁵ 'Abdallah ibn 'Abbas zei in de uitleg van dit koranvers dat het vragen van deze toestemming verplicht is voor alle mensen.
5. Als je op de deur klopt of aanbelt, doe het met zachtheid. Niet te hard kloppen, maar klop zodanig dat ze je horen. Het is overgeleverd van de metgezellen dat ze met hun nagels klopten op de deur van de geliefde profeet. De geliefde profeet heeft ons geleerd dat zachtaardigheid tot de mooie deugden behoort. Het is de bedoeling dat je tussen de kloppen een poosje wacht. Het kan zijn dat de persoon in het huis net is begonnen aan de kleine wassing of het gebed. Daarom dien je hem de tijd te geven om zijn ritueel af te maken. Als je drie keer hebt geklopt en de deur is niet opengedaan, dan verlaat je daar, want de geliefde profeet zei: **"Als één van jullie drie keer toestemming heeft gevraagd, maar geen toestemming heeft gekregen, laat hem dan weggaan."**⁶ Sta niet met je gezicht richting de deuropening, maar wees naar rechts of links gedraaid, zodat je de binnenkant van het huis niet kan zien als de deur wordt geopend. Het is overgeleverd dat de geliefde profeet dit ook deed wanneer hij iemand ging bezoeken.
6. Als je aan de deur klopt of belt bij iemand en er wordt gevraagd wie je bent, geef dan expliciet met je naam aan wie je bent. Antwoord niet met reacties zoals 'ik' of 'iemand', want deze antwoorden verduidelijken niet wie jij bent. De stem is niet voldoende, want het kan zijn dat men jouw stem verwacht met die van iemand anders. Het is overgeleverd in *al-ṣaḥīḥ* van Bukhari en Muslim dat de geliefde profeet afkeurde dat iemand aan de deur zichzelf identificeert met 'ik' in plaats van zijn naam.
7. Als je iemand bezoekt zonder afspraak en die persoon geeft aan dat hij ongelegen is, dan dien je hiervoor begrip te tonen. Daarom zegt Allah, de almachtige, in de Koran: **"En als er niemand thuis is, ga dan niet zonder toestemming naar binnen. En als jullie gevraagd wordt weg te gaan, ga dan weg, want dat is zuiverder voor jullie en Allah is alwetend over wat jullie doen."**⁷

⁵ Koran, 24:59.

⁶ Muhammad ibn Isma'il al-Bukhari, *al-ṣaḥīḥ*, kitāb al-isti'dhān bāb al-taslīm wa al-isti'dhān thalāthan.

⁷ Koran, 24:28.

8. Als je bij iemand voor de deur staat, beheer je ogen. Anders zie je persoonlijke dingen die je eigenlijk niet mag zien wanneer de deur opengaat. Daarom leerde de geliefde profeet aan de metgezellen om gedraaid naar links of rechts te staan voor de deur en niet richting de deuropening. De geliefde profeet heeft ook gezegd dat het niet toegestaan is voor een persoon om naar de binnenkant van het huis van iemand te kijken zonder toestemming anders is het alsof hij het huis heeft betreden zonder toestemming.
9. Als je bij iemand binnenkomt of van iemand weggaat, doe dat dan rustig zonder lawaai te maken. Trek je schoenen aan of uit bij de juiste plek. Als je ze hebt uitgetrokken, leg ze netjes aan de kant. Als je, je schoenen wil uittrekken, begin je eerst met links. Als je ze wil aantrekken, begin je eerst met rechts. Daarom zei de geliefde profeet: **“Als één van jullie zijn sandalen aantrekt, laat hem dan beginnen met rechts. Als hij ze eruit wil trekken, laat hem dan beginnen met links. Rechts moet de eerste zijn bij het aantrekken en de laatste bij het uittrekken.”**⁸ Als je op het punt staat om een huis binnen te gaan en je ziet iets aan je schoenen van de straat, verwijder dat dan eerst van je schoenen, voordat je naar binnengaat, want islam is de religie van schoonheid en zuiverheid.
10. Gehoorzaam je gastheer bij het toewijzen van een zitplaats. Hij weet het beste waar het geschikt is voor jou om te zitten.
11. Als je bij iemand thuis zit of logeert, kijk niet nieuwsgierig om je heen, maar beperk je tot wat noodzakelijk is om te zien. Open niet zomaar la's, kasten, kisten, tassen, enveloppen of alles wat dicht is gemaakt. Dit gaat in tegen de islamitische manieren en is een vorm van verraad tegenover de gastheer.
12. Je dient de geschikte tijd te kiezen bij het bezoeken van iemand. Hierbij dien je rekening te houden met de gastheer. Daarom moet je niet te lang zitten als dat de gastheer stoort. Je moet dus ook rekening houden met de maaltijden en rusttijden.
13. Als je in een bijeenkomst zit, spreek dan kort en gepast. Als je tot de jongeren behoort, spreek dan alleen als er een vraag wordt gesteld aan jou. Of alleen als je zeker weet dat jouw uitspraak een toegevoegde waarde is voor de bijeenkomst. Let er ook op dat je beleefd zit en beleefd spreekt in het bijzijn van ouderen.
14. Als je ergens binnenkomt, geef dan de islamitische groet aan iedereen. Als je de mensen hand wil geven, dan begin je eerst bij de geleerden en nobelen of de ouderen. Begin niet bij de persoon die je als eerst passeert als hij niet tot de nobelen of ouderen behoort, ook al zit hij rechts. De geliefde profeet zei: **“Begin met de ouderen/nobelen.”**⁹
15. Als je aankomt bij een bijeenkomst, zit dan niet tussen twee mensen. De geliefde profeet zei: **“Er wordt niet gezeten tussen twee mensen, behalve met hun toestemming.”**¹⁰

⁸ Muslim ibn al-Hajjaj ibn Muslim, *al-ṣaḥīḥ*, kitāb al-libās wa al-zīna bāb istiḥbāb lubs al-na'ī fi al-yumnā awwalan.

⁹ Abu Ya'la al-Mawsili, *al-musnad*; Sulayman ibn Ayyub al-Tabarani, *al-mu'jam al-awsaṭ*. Overgeleverd door 'Abdallah ibn 'Abbas en authentiek verklaard door Ibn Hajar al-Haythami in *majma' al-zawā'id* vol. 5 p. 81.

¹⁰ Abu Dawud Sulayman ibn al-Ash'ath, *al-sunan*, kitāb al-adab bāb fi al-rajul yajlisu bayna rajuleyn.

16. Onderken de rechten van ouderen en respecteer oudere mensen. Als je met een oudere persoon loopt, loop dan aan zijn rechterkant en niet naast hem, maar een stukje erachter. Als jullie ergens binnengaan of eruitgaan, geef de ouderen dan voorrang. Als ouderen spreken, luister dan aandachtig zonder ze te onderbreken. Als er iets te bediscussiëren valt, doe dat dan beleefd en verhef nooit je stem. Het is overgeleverd dat er twee broers naar de geliefde profeet kwamen om een gebeurtenis te vertellen. De jongere broer wilde eerst het woord nemen waarop de geliefde profeet zei dat de oudere broer eerst moest spreken.¹¹ De geliefde profeet zei ook: **“Wie onze ouderen niet respecteert, onze jongeren niet genadevol behandelt en het recht van onze geleerden niet onderkent, behoort niet tot ons.”**¹²
17. Kijk maar naar de geliefde profeet wat hij de jongeren leert over de omgangsvormen die ze onderling moeten hanteren. Malik ibn Huwayrith zei: “Wij gingen een keer naar de geliefde profeet met jongeren van ongeveer dezelfde leeftijd. We logeerden twintig nachten bij hem. De boodschapper van Allah was erg genadevol en zachtaardig. Hij had uiteindelijk het vermoeden kregen dat wij ons gezin hebben gemist. Daarom vroeg hij ons wie wij hadden achtergelaten. Wij gaven antwoord op zijn vraag. Hierop zei hij: **“Keer terug tot jullie gezinnen! Blijf bij hen. Onderwijs hen en beveel hen. Als het gebed ingaat, laat één van jullie met de *adhān* oproepen tot het gebed en laat jullie oudste het gebed leiden.”**¹³
18. Als je gaat serveren of trakteren, geef dan altijd voorrang aan ouderen en nobelen. Begin bij hem en ga verder met de personen aan zijn rechterkant. Het is overgeleverd dat Hudhayfa ibn al-Yaman zei: “Als wij samen met de boodschapper van Allah waren uitgenodigd naar een maaltijd, dan raakten wij het eten niet aan, voordat de boodschapper van Allah begon met eten.”¹⁴ Er zijn diverse overleveringen waaruit blijkt dat de geliefde profeet altijd voorrang gaf aan mensen met meer kennis of ouder in leeftijd. Dit deed hij bijvoorbeeld bij het kiezen van een persoon om het gebed te leiden of benoemen voor een functie, maar zelfs in de kleinste zaken zoals het begraven van overledenen. Hij liet eerst de lijken begraven van mensen met meer kennis of ouder in leeftijd. De geliefde profeet zei ook: **“Het behoort tot de grootachting van Allah om de bejaarde moslim, de kenner van de Koran die gematigd ernaar handelt en het rechtvaardige staatshoofd te eerbiedigen.”**¹⁵

¹¹ Muhammad ibn Isma‘il al-Bukhari, *al-ṣaḥīḥ*, kitāb al-aḥkām bāb kitāb al-ḥākim ilā ‘ummālihi wa al-qāḍī ilā al-umanā’ ihī; Muslim ibn al-Hajjaj ibn Muslim, *al-ṣaḥīḥ*, kitāb al-qasāma wa al-muḥaribīn wa al-qīṣās wa al-diyāt bāb al-qasāma.

¹² Ahmad ibn Hambal, *al-musnad*; Muhammad ibn ‘Abdillāh al-Hakim, *al-mustadrak*; Sulayman ibn Ayyub al-Tabarani, *al-mu‘jam al-awsaṭ*.

¹³ Muhammad ibn Isma‘il al-Bukhari, *al-ṣaḥīḥ*, kitāb al-adab bāb raḥma al-nās wa al-bahā’im.

¹⁴ Muslim ibn al-Hajjaj ibn Muslim, *al-ṣaḥīḥ*, kitāb al-ashriba bāb ādāb al-ṭa‘ām wa al-sharāb wa aḥkāmuhumā.

¹⁵ Abu Dawud Sulayman ibn al-Ash’ath, *al-sunan*, kitāb al-adab bāb fī tanzīl al-nās manāzilahum. Deze overlevering is *ḥāsen* verklaard.

19. Houd extra rekening met de omgangsvormen als het gaat om je vader of moeder. Zij hebben het meeste recht op jouw eerbiediging en respect. Daarom zei de geliefde profeet tegen de metgezel die vroeg wie de meeste eer toekomt: **“Jouw moeder, jouw moeder, jouw moeder, dan jouw vader en dan de meest dichtstbijzijnde familie.”**¹⁶ Het is overgeleverd dat Abu Hurayra een man zag die voor een andere man liep. Hij vroeg aan de voorste man wie de man achter hem was. De man zei dat het zijn vader was. Hierop zei Abu Hurayra: “Loop niet voor je vader! Zit niet, voordat hij zit! Roep hem niet met zijn naam.”¹⁷
20. Behandel je ouders vriendelijk en spreek lief tegen hen. Kijk alleen met genade en liefde naar hen. Verhef nooit je stem bij hen en spreek ze nooit tegen. Het mooiste is dat je ze blij maakt. Als ze je roepen, ga gelijk naar hen toe; ook al ben je een extra gebed aan het verrichten.
21. Als je iemand gaat ontmoeten of ontvangen, zorg er dan voor dat je er netjes en schoon uitziet, want dit heeft invloed op de eerste indruk van de mensen. Als het je lukt, kan je ook een cadeau of traktatie geven aan degene die je gaat ontmoeten of ontvangen. De geliefde profeet heeft dit ook geadviseerd en heeft gezegd dat cadeaus de liefde onderling versterken. Het was de gewoonte van de vrome voorgangers om elkaar blij te maken met cadeautjes en traktaties.
22. Als je bezoek krijgt, geef dan de rechten van je gasten. Hiermee wordt niet bedoeld dat je overdrijft in het trakteren van eten en drinken, want het is aanbevolen om gematigd te zijn in alles. Bovendien is verspilling verboden. Met het nakomen van de rechten van je gasten wordt er bedoeld dat je hun zitplek schoonmaakt, de gebedsrichting aangeeft, de plaats aanwijst waar ze de *wuḍū’* kunnen doen. Zorg ervoor dat het toilet of badkamer schoon is. Als je ze een handdoek geeft om te drogen na de *wuḍū’*, geef dan een schone handdoek en niet eentje dat gebruikt is door jou of andere gezinsleden. Controleer goed of er geen spullen of kleding van vrouwen op een zichtbare plek liggen in de badkamer, want dit is hun privé. Als de gast bij jou logeert, maak dan zijn bed op en voorkom alles wat hem zal storen zoals het lawaai van kinderen.
23. Als je broeder/zuster ziek wordt, dan is het hun recht dat je ze bezoekt. Dit versterkt ook de banden onderling. De geliefde profeet zei: **“Wie een zieke bezoekt, zal in genade verkeren totdat hij zit. Als hij (bij het bezoek) zit, dan zal hij overstroomd worden met genade.”**¹⁸
24. Er zijn ook specifieke manieren met betrekking tot ziekenbezoek. Deze manieren verlichten de last en verdriet van de zieke persoon. Ten eerste moet je niet te lang zitten als je een zieke persoon bezoekt, behalve als de zieke persoon zelf wenst dat je langer blijft.

¹⁶ Muhammad ibn Isma‘il al-Bukhari, *al-ṣaḥīḥ*, kitāb al-adab bāb men aḥaqq al-nās bi ḥusn al-ṣuḥba.

¹⁷ Muhammad ibn Isma‘il al-Bukhari, *al-adab al-mufrad*, p. 20.

¹⁸ Ahmad ibn Hambal, *al-musnad*; Muhammad ibn Hibban al-Busti, *al-ṣaḥīḥ*.

25. Wees schoon en netjes als je een zieke bezoekt. Doe parfum op en trek schone kleding aan, zodat de zieke persoon een verruimde borst krijgt als hij je ziet. Het is echter niet goed om jezelf te versieren of een sterk parfum op te doen, want dit kan de zieke persoon storen of verontrusten. Je dient ook op te letten dat je niet over onderwerpen spreekt of berichten geeft die de zieke persoon droevigheid kunnen bezorgen. Je moet ook niet gedetailleerd vragen naar de ziekte van de zieke persoon. Het is ook niet de bedoeling dat je de zieke persoon allerlei kuren of medicijnen adviseert, omdat ze ooit jou ook genazen. Je dient niet te bemoeien met het werk van de arts noch dien je hem tegen te spreken in het bijzijn van de zieke.
26. Als je genooddaakt bent om een bedroevend bericht te geven aan de zieke persoon, doe dit dan geleidelijk en met wijsheid.
27. Als er iemand is overleden, vergeet dan niet om de getroffen familie jouw condoleances over te brengen. De geliefde profeet heeft gezegd: **“Het recht van de moslim op de moslim is vijf: teruggroeten, ziekenbezoek, meedoen aan uitvaart, uitnodiging accepteren en genade vragen voor degene die niest.”**¹⁹
28. Het is aangeraden om vergiffenis te vragen voor de persoon die is overleden. Het is gepast dat je met de familieleden van de overledene over de vergankelijkheid van het wereldse leven spreekt en dat je ze geduld adviseert. Het is mooi als je zelfs bepaalde verzen uit de Koran of uitspraken van de geliefde profeet met betrekking tot de beloning van geduld opzegt.
29. Als je met anderen zit, verhef dan niet onnodig je stem. Allah bericht ons in de Koran dat Luqman al-Hakim zijn zoon adviseerde om niet zijn stem te verheffen. Het is overgeleverd van de metgezellen dat ze heel zachtjes gingen praten in het bijzijn van de geliefde profeet, omdat ze respect hadden voor hem. De vrome voorgangers spraken heel zacht in het bijzijn van hun ouders. Zo zijn er vele overleveringen waaruit we kunnen leren dat het verheffen van de stem afkeurenswaardig is.
30. Als iemand jou bijvoorbeeld een verhaal of een uitspraak van de geliefde profeet vertelt en jij kent die al, luister dan toch aandachtig alsof je die niet kent. Onderbreek hem niet om te laten zien dat je al weet wat hij vertelt. Dit behoort tot het uitstekende gedrag van de vrome voorgangers. ‘Ata ibn Abi Rabah, van de tweede generatie, zei: “Jongeren vertellen mij dingen, ik luister ernaar alsof ik ze nooit heb gehoord, terwijl ik die al kende, voordat zij waren geboren.” Soortgelijke uitspraken zijn ook overgeleverd van andere vrome voorgangers.
31. Als je iemand iets hoort zeggen wat niet klopt of onduidelijk is, wacht dan eerst totdat hij is uitgesproken en onderbreek hem niet.

¹⁹ Muhammad ibn Isma‘il al-Bukhari, *al-ṣaḥīḥ*, kitāb al-janā‘iz bāb al-amr bi ittibā‘ al-janā‘iz.

32. Als er een vraag wordt gesteld aan iemand, haast je dan niet om daar antwoord op te geven, want die vraag is niet aan jou gesteld. Beantwoord alleen vragen die tot jou zijn gericht.
33. Als je iemand bezoekt, vermijd dan verboden of afgekeurde gesprekken, zoals roddelen, kwaadspreken of nutteloos spreken.
34. Als je ergens binnenkomt en iemand is daar aan het slapen, wees dan rustig en stoer die persoon niet. Wanneer de geliefde profeet in de nacht ging bidden, reciteerde hij de Koran altijd zodanig dat het niemand wakker maakte en rustgevend klonk voor degenen die al wakker waren.
35. Als je wordt uitgenodigd naar een huwelijksfeest, ga dan zolang er geen sprake is van verboden dingen, zoals dat vrouwen en mannen gemengd zijn of dat er alcohol wordt genuttigd. Huwelijk behoort ook tot de aanbiddingen en daarom is het aangeraden om het in de moskee te doen. De geliefde profeet zei: **“Kondig het huwelijk aan, doe het in de moskeeën, en sla op de tamboerijn.”**²⁰ Het is aangeraden om jezelf voor zulke bijeenkomsten op een legitieme manier te versieren. Spreek in zulke bijeenkomsten niet over bedroevende zaken. Je dient juist blijdschap te uiten en mensen blij te maken. Het is ook gepast om de bruid of bruidegom en hun familie te feliciteren. Dit doe je door zegeningen te vragen voor de bruid en bruidegom.

Onderschat deze omgangsvormen niet. Versier je leven met deze mooie manieren. Door ze na te leven, zal je meer op de profeet en zijn vrome volgers lijken. Je weet niet met welke daad, klein of groot, je in aanmerking zal komen voor de tevredenheid van Allah. Benut daarom elke kans om Allah tevreden te maken.

[Bij het opstellen van dit artikel is er gebruikgemaakt van *min adab al-islām* geschreven door ‘Abdalfattah Abu Ghudda.]

²⁰ Abu ‘Isa Muhammad al-Tirmidhi, *al-sunan*, abwāb al-nikāḥ bāb mā jā’a fī i’lān al-nikāḥ.